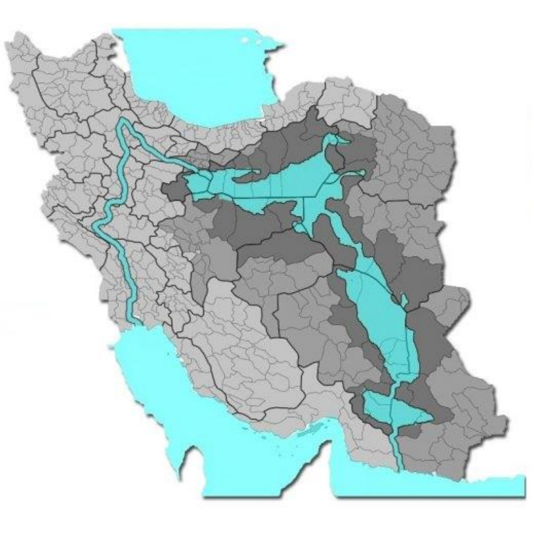
طرح مهندس حمید رابعی با هدف اجرای موفق ، کامل و موثر پروژه بزرگ ایرانرود ارائه شد

گزارش دفتر مطالعات زیربنایی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی می‌گوید: احداث آبراه کشتیرانی خلیج فارس-دریای خزر با روش‌های متداول عبور از ارتفاع به لحاظ فنی قابل تحقق است و با استفاده از دانش مهندسی فعلی کشور و با بهره‌مندی از تجارب کشورهای پیشگام، انجام مطالعات مراحل بعدی با محوریت کارشناسان ایرانی امکان‌پذیر خواهد بود. این گزارش، طرح مذکور را «در نگاه نخست بسیار بلندپروازانه و به همان اندازه وسوسه‌انگیز» توصیف کرده است. لذا این پرسش که آیا مطالعات در این زمینه ادامه یابد یا خیر، به طور یقین پاسخی مثبت دارد.

دفتر مطالعات زیربنایی مرکز پژوهش‌های مجلس اذعان می‌دارد: این پروژه به نسل‌های آینده ایران تعلق دارد؛ آنان کسانی هستند که بیشترین بهره را از مواهب اجرای چنین پروژه‌ای خواهند برد. ایجاد اشتغال گسترده، ایجاد درآمد دایمی، زنده کردن زندگی طبیعی جدید در حدود یک‌چهارم از خاک‌های ایران عزیز و از همه مهم‌تر، کنترل انتقال حجم قابل توجهی از نفت توسط ایران، شرایط اقتصادی و سیاسی ایران را کاملا دگرگون خواهد کرد

در اهمیت ابعاد گسترده اقتصادی ، سیاسی و اجتماعی طرح عظیم آبراه ایران رود همین بس که آمریکا در سال ۱۹۹۷، طرح اتصال دریای خــزر به خـلیج فارس را در فهــرست تحریم‌های خود علـــیه ایران قرار داده است در این تحریم شرکت‌ها و کشورهایی که در نظر داشتند در این پروژه به تهران کمک کنند، به مجازات‌های مالی و اقتصادی گرفتار می‌شدند.

این موضوع نشان می‌دهد که غرب به رهبری آمریکا تا چه اندازه از افزایش قدرت ایران از نظر اقتصادی و کاهش وابستگی از طریق اجرای طرح آبراه ایران رود ، در وحشت هستند.

پیشینه طرح: اولین طرح توسط مهندس هومان فرزاد در سال ۱۳۴۵ نوشته شده که وی این طرح را به سازمان پژوهش‌های علمی کشور ارائه داد. بر اساس این طرح باید بین دریای خزر و خلیج فارس دریاچه‌هایی ایجاد شود تا این دو دریا به هم متصل بشوند. در این ارتباط سه نقطه پست در ایران شامل چاله جازموریان، دشت لوت و دیگری هم دشت کویر در نظر گرفته شد.

سطح پایین تر آبهای آزاد جنوب نسبت به انتهای مسیر در کانال خوزستان مشکلی است که برای آن راه حلی عملی وجود دارد. ایجاد دریاچه ها و مخازنی معروف به لاک (Lock) در مسیر اتصال کانال به دریاچه قم که با تغییر ارتفاع آب آن بتوان کشتی های مسیر را از ارتفاع های مختلف عبور داد راه حل این مشکل است. چنین راه حلی در بسیاری از کانال های دنیا مانند کانال پاناما در آمریکا و کانال کیتلن در اروپا امتحان شده و با موفقیت اجرا شده است.

نمای شماتیک از روش کار لاک در کانال زاگرس ، البرز و جازموریان

اخیرا در چین طرح مشابهی به طول ۱۷۷۶ کیلومتر انجام شده است که پکن را به هانژوا متصل می کنداین آبراه از پکن آغاز شده و پس از گذشتن از شهر تیانجین، از استان‌های هبی، شاندونگ، جیانگسو و ژجیانگ، به شهر هانژوا می‌رسد ، تاریخچه قدیمی‌ترین بخش‌های این آبراه به ۲۵۰۰ سال پیش برمی‌گردد. این آبراه قدیمی‌ترین و طولانی‌ترین مسیر آبی ساخت بشر در جهان است لذا طول زیاد کانال خوزستان نباید به عنوان مشکلی حل نشدنی به نظر بیاید بلکه ایراد اصلی طولانی شدن مدت پروژه است که باید در این راه استقامت ورزید

در این پروژه عظیم ، آب سه دریاچه فلات مرکزی ایران که بوسیه کانال زاگرس از شمال و ساحل دریاچه قم به آن وارد میشود از سمت جنوب به دریای عمان بازخواهد گشت و چرخه آب با هدف جلوگیری از آسیبهای احتمالی انجام خواهد شد

۱ ، ورود به کانال زاگرس و ادامه مسیر به سمت شمال همراه با عبور از ۱۰ لاک در طول مسیر تا دریاچه قم ۲ ، تغییر مسیر به سمت کانال البرز و دریاچه قم ۳ ، ورود به دریاچه قم و عبور از آخرین لاک۴ ، عبور از کانال طبس و ورود به دریاچه لوت ۵ ، ورود به کانال بم و دریاچه جازموریان همراه عبور از ۱۰ لاک در طول مسیر۶ ، خروج از دریاچه جازموریان و عبور از ۱۰ لاک در طول مسیر کانال ایرانشهر۷، ورود به آبهای آزاد بین المللی

برخی منتقدین با این ادعا که ایجاد دریاچه و کانال، اکوسیستم نواحی کویری ایران را به گونه ای غیر قابل پیش بینی عوض می کند تا کنون مانع تمرکز مسئولان بر روی این طرح شده اند ، با اینکه این سخن در نگاه نخست صحیح به نظر می رسد ولی باید توجه کرد که منطقه کویر مرکزی ایران از نظر گیاهی و جانوری فقیرترین منطقه جهان به حساب می آید و به نظر نمی رسد طرح ایجاد دریاچه و کانال ، محیط زیست را بیش از این تخریب کند ، ضمن اینکه پیش از این نیز اکوسیستم این منطقه از ایران کاملا متفاوت از آنچه امروز شاهد آن هستیم بوده است و تغییر اقلیم و اکوسیستم بازگرداندن حیات و زندگی به آن خواهد بود

طرح دیگری هم توسط آقای مسعود قمی به آقای مهندس موسوی نخست وزیر وقت ارائه شد. ساخت این کانال در دوران دولت هاشمی رفسنجانی و محمد خاتمی نیز بررسی شد. مرکز پژوهش‌های مجلس نیز ساخت این کانال را بررسی کرده‌است. هم اکنون دکتر بدیع بدیع الزمانی در آمریکا به همراه برخی کارشناسان ایرانی دیگر پیگیر ساخت این طرح هستند و پروژه‌ای با نام «ایرانرود (Iranrood) «نیز آماده کرده‌اند.

رهاکردن آب در کویر مرکزی ایران می تواند به عنوان اقدامی آزمایشی برای کاهش سطح آب های آزاد جهان مورد مطالعه قرار گیرد و در صورت موفقیت می توان این اقدام را در نواحی دیگر مانند صحرای آفریقا ادامه داد و با این روش از غرق شدن کشورهایی مانند مالدیو و جزایر اقیانوس آرام و شهرهایی مانند نیویورک و ونیز جلوگیری نمود. بدیهی است که این اقدام می تواند همگرائی جهانی را در موضوعی که منافع مشترک برای همگان داشته باشد افزایش دهد.

اجرای این طرح می تواند به عنوان سدی در برابر قاچاق مواد مخدر و کالا از مرزهای شرقی در برابر بخش های مرکزی کشور و خارج از کشور شود. احتمال دارد که در مسیر حفر کانال معادن مختلفی کشف شود که بتوان از آن استفاده نمود. می توان با ایجاد دریاچه هایی در ناحیه کویری ایران به پرورش آبزیان دریایی و ایجاد اشتغال دائمی و افزایش تولید مواد غذایی در کشور پرداخت.

تنی چند از کارشناسان محترم «دفتر مطالعات زیربنایی مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی»، طرح بلند و گسترده پنج‌هزار صفحه‌ای ۱۰ جلدی وزارت جهاد سازندگی را مورد مطالعه قرار دادند و سرانجام در آبان‌ماه سال ۸٤ گزارشی تحت عنوان «بررسی امکان‌پذیری اتصال آب‌های شمال و جنوب» از سوی این مرکز منتشر شد. از این گزارش گاهی باعنوان «گزارش بررسی گزینه‌های پیشنهادی طرح کانال کشتیرانی جنوب شمال» یاد می‌شود.

مهندس محمود شاهبداغی ، با استفاده از مدلسازی کامپیوتری از آخرین نقشه های ناسا ، ضمن اثبات محصور بودن سه دشت جازموریان ، لوت و دشت کویر طرح ایجاد سه دریاچه را با استفاده از حفر ۱۲۶ کیلومتر تونل در شمال و جنوب جازموریان و پمپاژ آب در دو مرحله به ارتفاع ۵۰۰ متر به کویر لوت و ایجاد یک کانال ۲۱ کیلومتری جهت انتقال آب به دشت کویر عملا مسئولان و مخالفان این پروژه را به چالش دعوت کرد

دکتر پیمان عابدی در کتاب بررسی اثرات طرح ایرانرود در بهبود موقعیت راهبردی ایران که نخستین کار پژوهشی از منظر استراتژیک به این آبراه است ، نیز یکی دیگر از طرحهای پیشنهادی پیرامون پروژه ایران رود را با نام آبراه تمدن خلیج فارس مطرح کرده است که طی آن یک شبکه رودخانه ای از دریای عمان تا دریای خزر تقریبا تمام مراکز و شهرهای مهم استانهای کشور را در بر میگیرد وی در پیام خود که در ارتباط با طرح خود در ابتدای کتابی که جهت معرفی این طرح منتشر کرده می آورد : در کنار ارائه مسیر جدید آبراه ایران رود و اتصال مراکز استانها و آبهای آزاد ، پیشنهاد میگردد که ضمن اجرایی شدن این طرح کلان در جمهوری اسلامی ایران و دستیابی به موقعیت و جایگاه راهبردی ویژه در سطح بین الملل ، این آبراه را به عنوان شاخص تمدن ایران نوین و با نام آبراه تمدن خلیج فارس به جهانیان معرفی نموده و...

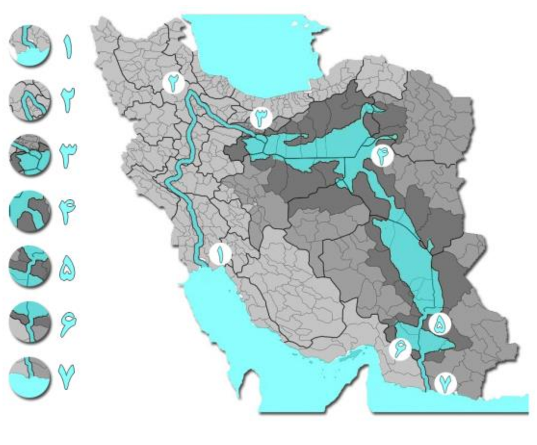
گزینه پیشنهادی مهندس حمید رابعی که با هدف اجرای موفق ، کامل و موثر پروژه بزرگ ایرانرود و حاصل مطالعه دقیق و تلفیق طرحهای پیشین و با در نظر گرفتن تمام نقاط قوت و ضعف و بررسی تمام ابعاد اقتصادی ، اجتماعی ، سیاسی ، امنیتی ، مذهبی ، فرهنگی ، گردشگری و ... آنها ارائه شده است ، گام بزرگی در جهت پیشرفت و توسعه پایدار ، توام با عدالت نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و اقتدار منطقه ای و بین المللی این سرزمین در ادامه حیاط با عزت خود در طول تاریخ پیش رو خواهد بود . گزینه پیشنهادی مهندس حمید رابعی در ۳ فاز و به صورت همزمان اجرا میشود

فاز اول: اجرای فاز نخست با هدف تغییر اقلیم فلات مرکزی ایران و ایجاد اشتغال پایدار و فزاینده دریایی در ۹ استان کویری ایران خواهد بود . این فاز در سه مرحله انجام خواهد شد.

در مرحله نخست این فاز ، تونلی به طول ۹۱ کیلومتر از تنگه هرمز به سمت تالاب جازموریان حفر میشود و با حفر قناتی به عمق ۵۰۰ متر و با استفاده از پمپاژ ، آب به جازموریان منتقل خواهد شد تا عمق دریاچه ایجاد شده به ارتفاع ۵۳۳ متر برسد . طی اجرای این فاز دریاچه ای به وسعت حدود ۲۱۰۰۰ کیلومتر مربع ایجاد خواهد شد

در مرحله دوم از فاز نخست از شمال دریاچه جازموریان تونلی به طول ۳۵ کیلومتر به سمت کویر لوت حفر خواهد شد و با حفر قنات دوم به عمق ۵۰۰ متر و با استفاده از پمپاژ ، آب به کویر لوت منتقل خواهد شد در این مرحله عمق دریاچه لوت تا ارتفاع ۸۶۵ متر بالا خواهد آمد و دریاچه ای به وسعت ۷۶۰۰۰ کیلومتر مربع ایجاد میشود

در مرحله سوم از فاز نخست کانالی به طول ۲۱ کیلومتر از شمال غرب دریاچه لوت به سمت دشت کویر حفر خواهد شد تا آب به دشتی به وسعت حدود ۸۵۰۰۰ کیلومتر مربع و ارتفاع ۸۶۵ متر در کویر نمک منتقل شود

طی اجرای فاز نخست ۳۵ شهرستان در استانهای سیستان و بلوچستان ، کرمان ، یزد ، خراسان جنوبی ، خراسان رضوی ، اصفهان ، سمنان ، قم و تهران به مناطق ساحلی ایران افزوده خواهد شد ضمن اینکه ۱۸۲۰۰۰ کیلومتر مربع از شنزارهای لم یزرع و بیابانهای خشک ایران تبدیل به دریاچه خواهد شد.

فاز دوم: فاز دوم در واقع بخشی از طرح ایران رود در غرب ایران است که طراحی و اجرای آن با هدف ایجاد چرخه آب در فلات مرکز ایران و جلوگیری از انباشت رسوبات نمکی خواهد بود ضمن اینکه در پایان این فاز استانهای غربی ایران نیز از مزایای اجرای فاز نخست بهره مند خواهند شد

در مرحله اول از فاز دوم ، از طریق حفر کانالی با قابلیت کشتیرانی که پس از عبور از استانهای خوزستان ، لرستان و همدان در نهایت از شمال استان زنجان به سمت دشت کویر تغییر مسیر خواهد داد ، آب خلیج فارس را این بار از سمت شمال غربی دشت کویر و سواحل استان قم به فلات مرکزی ایران منتقل خواهد کرد. فاز دوم در سه مرحله و ۷ بخش اصلی اجرا میشود در مرحله دوم و همزمان با مرحله اول کانالی از جنوب دریاچه لوت به سمت دریاچه جازموریان و از جنوب جازموریان به سمت سواحل مکران در دریای عمان حفر خواهد شد تا آبی که در مرحله نخست به سه دریاچه وارد خواهد شد را پس از تغذیه آنها خارج نماید.

در مرحله سوم اجرای فاز دوم تونلهای حفر شده در مراحل اول و دوم از فاز نخست تغییر کاربری خواهند داشت و انتقال آب از طریق پمپاژ در این منطقه متوقف خواهد شد.

فاز سوم: با توجه به اختلاف سطح دریای خزر و آبهای آزاد و تبعات گسترده ناشی از اتصال آن به آبهای آزاد و همچنین هزینه های بسیار بالای حفر کانال از دل رشته کوه البرز ، طراحی فاز سوم با هدف اتصال کشورهای حاشیه دریای خزر به آبهای آزاد در جنوب انجام شده است تا ایران اسلامی عزتمندانه و پس از بررسی تمام ابعاد اقتصادی ،سیاسی و امنیتی اجرای آن ، از قبال پیشنهاد طرح به کشورهای حاشیه دریای خزر ضمن تامین خواسته کشورهای همسایه و دوست خود ، اجرای آن را با تمام هزینه ها و تبعات آن به ایشان واگذار نماید

در این فاز به طور قطع دو مسیر وجود خواهد داشت که از شرق و غرب دریای خزر ، این دریاچه به فاز ۱ و ۲ و در نهایت آبهای آزاد متصل خواهد شد تا ضمن تامین خواست همسایه های شمالی ، استانهای خراسان شمالی ، گرگان ، گیلان و زنجان نیز از مزایای اجرای آن بهره مند گردند.

بازتاب طرح در رسانه های خارجی: روزنامه ایتالیایی «ایل جورناله» در گزارشی تحت عنوان «ایران غرب را به چالش می‌کشد»، به موضوع کانال قابل کشتیرانی میان ایران و روسیه که خلیج فارس را به دریای خزر متصل کند، پرداخت ;

این سایت ایتالیایی ساخت یک کانال قابل کشتیرانی که به طور کامل از ایران عبور می‌کند را نه فقط به نفع روسیه، بلکه با اشاره به ۷۰۰۰ کیلومتر ساحل ممتد دریای خزر، این نفع را برای قزاقستان، ترکمنستان و آذربایجان نیز می‌داند.این گزارش درباره نفع روسیه از این اتفاق می‌نویسد: سرانجام ممکن است بعد از چندین قرن، دسترسی به اقیانوس هند برای روسیه امکان پذیر گردد. زیرا از آخرین دهه‌های قرن نوزدهم مهندسان روسی تلاش کردند کانالی قابل کشتیرانی ایجاد کنند که این امکان را به روسیه در زمان حکومت تزار بدهد که بدون عبور از تنگهٔ بسفر، به راحتی به خلیج فارس و اقیانوس هند دسترسی پیدا کنند.

سایت‌های روسی مانند اسپوتنیک و راشاتودی اقدام به انتشار گزارش پیرامون طرح اتصال دریای خزر به خلیج فارس کرده و بر اهمیت استراتژیک آن تاکید کردند. نکته مهم این موضوع فارغ از امکان عملیاتی شدن این پروژه، ناراحتی و ممانعت غرب و ترکیه از ساخت این کانال است؛

حمید رابعی ، کارشناس ارشد برنامه ریزی و شهرسازی و نامزد یازدهمین انتخابات مجلس شورای اسلامی از حوزه مشهد و کلات

rabei.ir @rabei